

Varför är det fel att diskriminera och hur ska vi angripa frågan?

Marion Godman

Introduktion: Varför varför-frågan spelar roll

Diskriminering, det vill säga negativ särbehandling på grund av till exempel etnisk tillhörighet eller kön, betraktas som ett allvarligt samhällsproblem i de flesta länder och lagstiftningar. Vi har därför flera juridiska anti-diskrimineringsverktyg, och många skolor, arbetsplatser och sjukvårdsinrättningar har direktiv för att motverka diskriminering och de fördomar som diskriminering ofta anses bero på. Det finns också en hyfsat bred politisk uppslutning kring sådana åtgärder (se till exempel Ziller och Helbling 2019).

En populär intervention är kurser för att motverka så kallade *implicita bias*, framför allt fördomar och även stereotyper. Tyvärr verkar det inte som att effekterna av att bli medveten om sina implicita bias eller riskerna med diskriminering är särskilt effektiva för att motverka diskriminering (se till exempel Hagiwara et al 2020 och Schaeffer et al 2023). De flesta människor verkar helt enkelt inte tillräckligt motiverade att bryta sina dåliga vanor – kanske bryr de sig rentav inte så mycket? Dessutom verkar det inte som att stödet för anti-diskrimineringsåtgärder är fullt så genomgripande som vid första anblick. Det finns till exempel ett betydligt större stöd för anti-diskrimineringsåtgärder som riktar sig mot kvinnor, än vad det finns vad gäller åtgärder som exempelvis riktar sig mot etniska minoriteter (Strolovitch 1998).

Vi kan naturligtvis förklara människors bristande individuella motivation och delvis bristande stöd för antidiskrimineringsåtgärder på flera sätt. En första förklaring som jag vill undersöka här är att vi alla inte är riktigt eniga om *skälen* till att diskriminering är fel. Jag kommer sedan att undersöka förklaringen att många i allmänheten i själva verket inte är övertygade om att diskriminering är fel. Men vi börjar med filosoferna och de politiska teoretikerna.

Filosofier och politiska teoretiker om vad som gör diskriminering fel

De som ägnat frågan om varför diskriminering är fel mest uppmärksamhet är föga förvånande filosofer och politiska teoretiker som har just "varför-frågor" som sin brödföda. Som i många andra fall med sådana frågor, visar det sig att dessa filosofer och teoretiker är rätt oeniga om vad som är fel med diskriminering.

En del filosofer menar att diskriminering är fel på grund av vad sådan särbehandling av en grupp uttrycker – nämligen förnedring av en viss grupp (Hellman 2008, Scanlon 2008). Vad som är förnedrande eller inte bestäms i sig av det historiska och kulturella sammanhanget. För Deborah Hellman, en inflytelserik diskrimineringsteoretiker, vore exempelvis hissandet av en sydstatsflagga framför en myndighetsbyggnad i USA en skymf mot och ett utpekande av svarta amerikaner, med tanke på det historiska rasslaveri, rasförtryck och den segregering som förekommit i USA, i synnerhet i sydstaterna. I ett annat land och annat historiskt sammanhang kanske en sådan flagga inte alls skulle ha samma betydelse (Hellman 2008). En liknande hållning företräds av Benjamin Eidelson, som också anser att diskrimineringens felaktighet ligger i vad dessa handlingar representerar. Han lägger dock mer vikt vid den särskilda typ av respektlöshet som signaleras av personen som diskriminerar; man betraktar eller behandlar helt enkelt inte den andra människan som en person i sin egen rätt (2015). Både Hellman och Eidelson motsätter sig alltså diskriminering på grund av den respektlöshet eller förnedring de anser att sådan negativ särbehandling *uttrycker*.

Det finns andra filosofer och teoretiker som menar att diskriminering antingen delvis eller uteslutande är fel på grund av den faktiska skada, eller de andra negativa konsekvenser, som en diskriminerande handling orsakar eller har för de individer som blir diskriminerade. En som förespråkar denna hållning är Kasper Lippert-Rasmussen som menar att diskriminering helt enkelt är fel därför att det skadar individer med särskilt framträdande grupptillhörigheter på sätt som de inte skulle bli skadade annars (Lippert-Rasmussen 2013, se också Thomsen 2013).

Det finns också mer pluralistiska hållningar bland politiska och rättsvetenskapliga teoretiker. Enligt en pluralistisk hållning anses diskriminering vara fel av flera olika skäl, dvs. en viss diskriminerande handling, H_1 , kan vara fel av ett (eller flera) skäl och en annan diskriminerande handling, H_2 , av ett annat (eller flera andra) skäl (Moreau 2020, Khaitan 2015). Dessa teoretiker kan alltså kombinera delar av de ovanstående hållningarna samt tillföra nya skäl till att diskriminering är

fel: Sophia Moreau menar till exempel att diskriminering också ofta är fel eftersom det begränsar individers handlingsutrymme (2010), medan Tarun Khaitan hävdar att diskriminering även är fel på grund av det särskilda institutionella kapital och den makt som den som diskriminerar typiskt besitter (2015).

Vilken hållning är då egentligen korrekt? Ett klassiskt filosofiskt sätt att angripa frågan är att utföra olika tankeexperiment som utgör motexempel vilka kan falsifiera en viss teori ifall de är övertygande nog. Ett exempel kommer från Tom Parr och Adam Slavny som erbjuder följande motexempel till Lippert-Rasmussens teori om att det är skada som utgör förklaringen till diskrimineringens felaktighet (Slavny och Parr 2015, s. 9):

Cambridge universitet: Helen är ansvarig för att anta nya studenter till universitetet i Cambridge. På grund av sina rasistiska fördomar vill hon ogärna spendera tid med studenter som har en mörkare hudfärg. Samtidigt vill hon heller inte skada de individuella ansökande, och använder därför sina kontakter för att se till att alla de ansökande som hon avvisar på rasistiska grunder automatiskt erbjuds en plats på Oxford i stället. Eftersom de avvisade studenterna är likgiltiga till om det är Oxford eller Cambridge de blir antagna till, och heller inte skulle ha erbjudits en plats på Oxford om det inte varit för Helens ingripande, har studenterna därmed inte det sämre än om de hade blivit antagna vid Cambridge.

Enligt Parr och Slavny är Helens ingripande både diskriminerande och moraliskt förkastligt även om de berörda studenterna enligt det uppställda scenariot inte lider mer skada av konsekvenserna än de annars skulle ha gjort. Om vi tror på tankeexperimentet är diskriminering alltså inte först och främst fel på grund av den skada den orsakar berörda individer.

Det är dock inte automatiskt så att vi på grund av detta motexempel kan förkasta teorin att diskriminering är fel på grund av dess förmåga att skada eller göra det sämre för den diskriminerade. Vi kan exempelvis förneka att Helens handlingar är diskriminerande (därmed är tankeexperimentet inte ett motexempel till teorin), och vi kan också svara med att ställa upp nya tankeexperiment som i stället kan fungera som motexempel till de alternativa teorierna (se till exempel Thomsen 2022). Vanligast kanske är, som Thomas Kuhn argumenterade är typiskt i normalvetenskap, att den ursprungliga teorin modifieras för att hantera dessa tankeexperiment som "anomalier" (Kuhn 2012). Den filosofiska diskussionen slutar sällan i en revolution där alla sluter upp bakom en och samma teori. I stället brukar filosofer hålla fast vid sina

egna normativa teorier, trots möjliga anomalier, och bli bättre på att försvara dem.

Ett annat sätt att testa teorin: Fråga folket!

Frågan är om det verkligen är just filosofer som kan eller ska avgöra frågan om varför diskriminering är fel. Om vi framför allt är ute efter att motverka fördomar och deras konsekvenser, som jag föreslog till en början, kanske vi snarare ska testa teorierna och deras möjliga motexempel mot vad gemene man eller kvinna tycker om saken. Kanske är det ett steg på vägen att nå bredare konsensus och klarhet i diskussionen om varför diskriminering är fel.

Nyligen har filosofer och teoretiker börjat undersöka just vilken normativ teori om diskriminering som allmänheten skriver under på, som en del av experimentell filosofi-rörelsen (Knobe et al 2012). I ett experiment har folk fått reagera på olika scenarion inspirerade av tankeexperimentet *Cambridge universitet* ovan där man manipulerar nivån av respektlöshet och nivån av skada för att undersöka vad som spelar mest roll för deltagarnas syn på felaktigheten i scenariot (Albertsen et al 2024). Det visar sig att människor tycker att diskriminering är fel på bägge grunder; *både* respektlösheten *och* förmågan att skada den diskriminerade ses alltså som problem. Enligt författarna ger dessa experiment stöd till en pluralistisk hållning vad gäller diskrimineringens felaktighet (det är dock inte givet att detta är samma typ av pluralistiska hållning som vi såg rekommenderas av andra teoretiker).

Det skulle också kunna finnas grunder till att allmänheten tycker att diskriminering är fel som inte lätt kan inordnas under vad filosofer och teoretiker har hävdats utgöra en relevant moralisk grund. I en annan studie visar det sig ha ganska stor betydelse om människor själva valt den egenskap de blir diskriminerade för eller inte för hur fel diskrimineringen anses vara. I studien tyckte deltagarna till exempel att det är mindre fel att i ett anställningsförfarande diskriminera och inte anställa en person som själv *valt* sin tatuering i jämförelse med den som fått samma typ av tatuering utan att det skett på grund av ett aktivt val, till exempel som en del av en kulturell initiering i en tidig ålder (Andersen et al 2023). De flesta filosofer skulle nog mena att i ett sådant fall av diskriminering borde det inte spela någon roll om egenskapen är ett resultat av ett tidigare val eller ej (se också Lippert-Rasmussen et al 2024).

Ska filosoferna kanske tänka om? Vi kommer senare att stöta på

ytterligare exempel på resultat som filosofer och teoretiker ogärna vill acceptera som delar av sina teorier (eller som skäl att ändra teorierna), men vi kan alltså redan se att vissa grupper som deltar i dessa studier har en mer eller mindre avvikande mening från de filosofer och teoretiker som ägnat sig åt frågan. Dessutom är det inte uppenbart att de lägger samma vikt vid att det ska finnas en systematisk och konsistent teori om varför diskriminering är fel. Även om filosofer och politiska teoretiker inte är ense om skälen till att diskriminering är fel, så antar de ofta just detta: att det slutligen kommer att finnas ett entydigt och systematiskt svar på varför diskriminering är fel (till exempel Slavny och Parr 2015, s. 1). Detta antagande görs även om det är en pluralistisk teori som förespråkas (dvs. att det finns ett visst antal oberoende skäl men ett i sin helhet systematiskt svar till varför det är fel att diskriminera). Detsamma verkar inte gälla allmänheten.

Är folkets åsikter bara irrelevanta?

Man skulle på basis av avsaknaden av systematik och konsistens förstås kunna hävda att människor i allmänhet inte tänkt igenom saken särskilt noga då de i studierna ger svar på varför diskriminering är fel, och att de därmed saknar den moraliska expertis som besitts av filosofer och därför inte kan ge relevanta svar (se till exempel Kauppinen 2007). Folk i allmänhet vet helt enkelt inte hur man är konsekvent i sina rättfärdiganden. Så kanske bör vi avfärda deras åsikter och hållningar på grund av att de är inkonsekventa: de kan omöjligen användas för att stötta (eller utmana) etablerade filosofiska positioner.

Det finns visst stöd för denna ståndpunkt vad gäller människors inneboende icke-konsistenta och icke-systematiska förhållande till moraliska frågor. Socialpsykologen Jonathan Haidt har blivit inflytelserik just därför att han väckt frågetecken kring människors moraliska grunder till att tycka att något är moraliskt fel (som i fallet med diskriminering). Han argumenterar för att vi i själva verket har två spår när vi bedömer moraliska situationer eller påståenden: en bedömningprocess som är direkt och intuitiv, och en annan bedömningsprocess som efteråt rationaliserar valet (Haidt 2012, s. 61–108). Med hjälp av olika hjärnbildningstekniker visar han också att våra rättfärdiganden av moraliska ståndpunkter inte nödvändigtvis sammanfaller med våra egentliga skäl för våra bedömningar – ofta kanske vi bara väljer det som är bekvämt eller socialt accepterat (s. 188–89).

Om så är fallet, kanske vi inte ska hänga upp oss på hur människor rapporterar om sina skäl till att tycka att diskriminering är fel. Rapporterna är i själva verket irrelevanta. Kanske är det också därför det finns så lite empirisk forskning kring människors skäl att avvisa diskriminering – forskare misstänker att både folks implicita reaktioner på diskriminering och de skäl de uttrycker för dem inte återspeglar deras egentliga övertygelser.

Ska vi därför avfärda allmänhetens respons och fortsätta den filosofiska debatten obekymrade av människors oreflekterade uppfattningar? Vad filosofer och teoretiker trots allt eftersträvar är just en teoretisk systematik på varför det är fel att diskriminera. Om vi utifrån existerande forskning om allmänhetens skäl och attityder inte kan avläsa något närmare systematiskt svar kring varför diskriminering är fel, så kanske det var fel att rådfråga dem från första början.

Problemet är bara att om filosofer vill stödja sig på psykologisk forskning liknande den producerad av Jonathan Haidt för att så tvivel kring folkets moraliska bedömningskraft, eller för att försvara den egna expertisen, så kanske de gör sig själva en björntjänst. Haidts resultat visar inte bara att folk i allmänhet är moraliskt osystematiska, men också att de själva inte nödvändigtvis kan skärskåda sina skäl till sina moraliska övertygelser. Studiernas resultat generaliserar därför lite väl brett för att vara bekväma. De kan också tillämpas på de så kallade experterna – det vill säga på de filosofer och politiska teoretiker som enligt samma forskning kanske själva inte besitter förmågan att ärligt genomsåda och systematisera kring sina skäl att tycka att diskriminering är fel. Även om filosoferna och teoretikerna kanske verkar vara systematiska, kanske de i själva verket håller fast vid vissa ståndpunkter på grund av känslor och övertygelser som inte är transparenta för dem själva. Utöver detta kan man då ifrågasätta på vilka grunder de skulle vara ”experter” på att systematiskt ställa upp en teori om varför diskriminering är fel.

Är diskriminering över huvud taget fel?

Jag tänker i fortsättningen bortse från Haidts skeptiska hållning mot både folk och filosofer. I stället vill jag angripa ett annat antagande i den filosofiska debatten om varför diskriminering är fel. Hitintills har vi antagit att alla är rätt ense om att diskriminering är fel och att vi kan isolera detta antagande från den betydligt mer kontroversiella frågan om vilka *skäl* vi har att anse att diskriminering är fel. Med andra ord

antas det att vi kan skilja på begreppet diskriminering och de mer eller mindre systematiska skäl vi har för att finna det förkastligt.

Två nya opublicerade studier av Ida Bruun Nørregaard tyder emellertid på att vi inte ens kan göra detta antagande. I dessa studier tillfrågades en grupp danskar och en grupp amerikaner om ett fall av diskriminering där en icke-västlig arbetssökande uttryckligen inte får ett jobb på grund av sin etniska eller religiösa härkomst. Vissa deltagare hade tillgång till statistisk information om hur icke-västlig härkomst korrelerar med korruption och andra hade inte den informationen. I båda fall rör det sig alltså om ett fall där arbetsgivaren olagligt diskriminerar på grund av (en stereotyp om) etnisk härkomst. I ett första led tillfrågades deltagarna om de tycker att arbetsgivaren handlade riktigt eller inte (opublicerat A). I en uppföljande studie fick deltagarna spontant uppge sina skäl till sin hållning, som sedan behandlades med statistisk textanalys (s.k. *structural topic modelling*) för att se vad den vanligaste typen av svar var bland deltagarna i studien (opublicerat B).

Det första som är intressant med resultaten för våra syften är att många människor inte alls är eniga om att denna typ av förhållandevis paradigmatiske diskriminering inte kan försvaras, oavsett om de fick den statistiska informationen eller inte. Mellan 20–25 procent av de tillfrågade i båda studierna anser tvärtom att det visst är försvarbart, trots att det i själva verket är olagligt (Nørregaard opublicerat A och B). De skäl som anges försvarar typiskt arbetsgivarens handlingsfrihet (till exempel ”Man kan inte anställa någon mot sin övertygelse”), eller så försvarar de relevansen av statistiskt etablerade generaliseringar och skillnader mellan etniska grupper för arbetsgivarens beslut (till exempel ”statistiken talar sitt tydliga språk”) (opublicerat B, s. 12–13).¹

Den största gruppen av deltagare anser fortfarande att arbetsgivaren gör fel och att diskrimineringen är oacceptabel, men då anges å andra sidan inte så mycket skäl till denna hållning. I stället anges en klassificering av handlingen som diskriminerande eller så används snarlika formuleringar som att det är ”rasistiskt” eller ett ”brott mot meritokratiska principer” (Nørregaard opublicerat B)². Det finns alltså ingen spontan hänvisning till den typ av skäl filosofer typiskt anger, dvs. att det skadar den diskriminerade eller uttrycker en brist på respekt. Deltagare som inte accepterar diskriminering verkar uppleva ett behov av att mora-

1. Även lojalitet till den egna ”etniska” gruppen tycks spela roll (Nørregaard opublicerat B, Appendix).

2. Se Nørregaard (opublicerat B) för en tabell med de sex viktigaste skälen.

liskt motivera varför handlingen är fel, utöver att kategorisera det som diskriminering.

För att anknyta till frågan vi började med skulle dessa resultat ge en viss förklaring till bristen på motivation hos många människor att ändra på sina fördomar eller egna tendenser till diskriminering. Många är från första början helt enkelt inte övertygade om att det är fel att diskriminera, eller åtminstone inte på basis av etnisk härkomst. Det verkar alltså som att studierna som tillfrågar människor om diskriminering inte bara visar på oenighet vad gäller skälen till att tycka att diskriminering är fel; det finns också en oenighet om *att* det är fel. Kanske visar detta resultat också hur svårt det är att tala om ett generellt diskrimineringsbegrepp och ett generellt skäl till att diskriminering är fel. Det generella begreppsliga fokuset och begränsningarna i såväl de filosofiska som de empiriska studierna om diskriminering är vad jag slutligen vill undersöka i nästa avsnitt.

Från gränsdragningar av "diskriminering" till diskriminering som sort

Vi verkar på bakgrund av just nämnda forskning inte kunna sluta oss till att begreppet "diskriminering" per definition är negativt moraliskt laddat eftersom vissa menar att diskriminering faktiskt är försvarbart, åtminstone i vissa hänseenden. Variationen i vad folk anser om diskriminering verkar dessutom vara större *inom* en representativ grupp av dansk och amerikansk allmänhet än vad den är bland filosofer (eller mellan filosofer och allmänheten). Filosofer och teoretiker kan åtminstone enas om att diskriminering är fel. Det är inte alls något som alla i allmänheten sluter upp kring.

Men en del av denna oenighet vill jag nu föreslå uppstår på grund av att filosofer och politiska teoretiker typiskt karakteriserar diskriminering som ett begrepp med skarpa konturer, i formen av nödvändiga och tillräckliga villkor för vad som faller – och inte faller – under begreppet (List och Valentini 2016). Redan att till exempel anta att diskriminering som enhetligt fenomen är fel på grund av något skäl är ett sätt att markera sådana gränser, även om man inte explicit menar att diskriminering per definition är fel. På samma vis är det att dra en begreppslig gräns att säga att diskriminering *måste* ha skadliga konsekvenser för den diskriminerade personen, eller att diskriminering *måste* uttrycka respektlöshet. På liknande sätt görs gränsdragningar när olika tankeexperiment ställs upp som motexempel, som i *Cambridge universitet-fallet* som ju

avser visa att diskriminering inte *nödvändigtvis* måste vara skadligt för den berörda parten.

Även om begreppsanalys i termer av nödvändiga och tillräckliga villkor som bestämmer begreppets räckvidd fortfarande är ett populärt sätt att angripa filosofiska frågor och särskilt dominerande inom politisk teori och filosofi (se List och Valentini 2016), menar numera många filosofiska naturalister att det bland annat tenderar att begränsa den filosofiska diskussionen till att handla om just begreppsliga gränsdragningar snarare än om de fenomen som begreppet typiskt används för att identifiera (se Papineau 2023). Naturalisternas argument tenderar att vara att även om det finns riktiga och återkommande fenomen i världen som faller under ett begrepp som ”diskriminering” (eller som många anser faller under begreppet), så kommer dessa fenomen inte lämpligt förpackade med tydliga gränser (Boyd 1991, Millikan 1998, Godman 2020). Behovet hos filosofer och teoretiker att uppehålla sig vid tydliga gränser för sina välorganiserade begrepp kan därför, förmodligen utan avsikt, ge upphov till intrycket av det råder mer oenighet mellan filosofer och allmänheten vad gäller diskriminering än det i själva verket gör. Allmänheten eftersträvar inte begreppsliga gränsdragningar och kanske borde inte filosofer göra det heller!

Som tur är finns det alternativ till begreppsanalys i termer av gränsdragningar i den filosofiska verktygslådan. När vi diskuterar diskriminering och dess felaktighet vill jag föreslå att vi inte ska stirra oss blinda på själva begreppet ”diskriminering” och dess räckvidd. Jag vill föreslå att vi tänker på själva fenomenet (eller extensionen av begreppet) i termer av det som brukar kallas en ”sort” (*kind* på engelska) (Godman 2020). En sort karakteriseras av olika fenomen eller instanser som har ett kluster av korrelerade egenskaper gemensamt (se t. ex. Boyd 1991). Då dessa fenomen med liknande egenskaper återkommer i världen kan vi genom vår induktiva kapacitet känna igen olika instanser som just tillhörande en viss sort (Millikan 1998), utan att vi för den skull tydligt definierar nödvändiga och tillräckliga villkor eller testar sortens räckvidd med motexempel.

Flera andra har nyligen vänt sig till en sådan alternativ sort-analys för just fenomen som har en normativ eller moralisk komponent, exempelvis sjukdomar (Fagerberg 2023), solidaritet (Sangiovanni 2023) och kulturer (Patten 2013). Här stöter vi på en liknande struktur som vi sett i fallet med diskriminering. Det vill säga, att å ena sidan kan de flesta lätt identifiera fall av solidaritet, en kultur eller en sjukdom, men å andra

sidan vet vi inte hur vi ska dra gränsen mellan till exempel sjukdom och hälsa, kulturer och subkulturer eller solidaritet och strategiskt samarbete. Det blir med andra ord svårt med gränsdragningar, och det är kanske just precis vad man ska vänta sig eftersom den mänskliga världen inte naturligt kommer paketerad med tydliga gränser. Det är heller inte klart varför vi filosofiskt ska fokusera på gränser.

Om diskriminering är en sådan igenkännbar och återkommande sort med vaga begreppsliga gränser, skulle det i så fall förklara varför så många av oss, oavsett om vi är teoretiker eller inte, tycks veta vad vi pratar *om* när vi pratar om diskriminering och att det typiskt är fel, även om vi är oeniga om vissa fall. För att vara tydlig så gör en sort-analys av diskriminering inte att oenigheten försvinner. Däremot har vi en bättre möjlighet att fokusera på de fenomen i världen som vi är oeniga om, snarare än att hysa den på många sett onödiga ambitionen att bli helt eniga om omfånget av "diskriminering" som generellt begrepp.

Förstått som en sort måste inte diskriminering ha skarpa konturer där det är otvetydigt om ett visst möjligt fall av diskriminering är fel och fel på samma grunder som andra fall av diskriminering. På den mest abstrakta nivån så kanske man kan fasthålla att fallen av diskriminering delar gemensamma drag av negativ särbehandling av särskilda grupper, men mycket kommer att skilja sig åt bland fallen som man identifierar som diskriminering, och det ger en naturlig flexibilitet i den politiska teoretiseringen. Bland annat kan attityden till och förståelsen av diskriminering skilja sig åt med hänvisning till den kontext där diskrimineringen äger rum (t. ex. på en arbetsplats, hos en myndighet eller privat) (Khaitan 2025), den grupp som diskrimineras (se Godman och Tyssedal opublicerat), samt graden av moralisk förkastlighet.

Jag har inte plats att ge en komplett (politisk) teori om diskriminering eller en teori om hur de normativa och empiriska aspekterna av sorten *diskriminering* kan tänkas hänga ihop. Den generella idén är dock att vi kan tänka oss sorten *diskriminering* i termer av de korrelerade egenskaper som upprätthålls genom gemensamma kausala mekanismer (Boyd 1991, Godman 2020). I fallet *diskriminering* så är de kausala mekanismerna troligen olika sociala och psykologiska mekanismer som upprätthåller fördomar, stereotyper och ideologier och som leder till diskriminerande handlingar och intuitioner. Även om de moraliska skälen till att ett fall av diskriminering är fel (eller kan försvaras) inte måste bottsna i det psykologiska tillståndet hos den som diskrimineras (de skulle kunna bottsna i de förväntade konsekvenserna eller i vad

diskriminering representerar för redan sårbara grupper eller i flera av dessa faktorer), kan dock vår förståelse av diskrimineringens underliggande mekanismer bidra till att konstruera normativa teorier om varför diskriminering är fel (Boyd 1991, Fagerberg 2023).

Slutsats

Jag har argumenterat för att diskriminering främst ska betraktas som en sort, och inte som ett enhetligt begrepp, eftersom fokus på gränsdragningar leder fel också i den moraliska analysen. Från detta perspektiv är det inte lika viktigt att komma fram till en enhetlig normativ teori eller en systematisk uppfattning om att diskriminering är fel och fel av ett enhetligt skäl. Om diskriminering betraktas som en sort med vaga konturer finns det inga slutgiltiga tankeexperiment eller motexempel och heller ingen avgörande dom från allmänheten.

Det betyder dock inte att allmänhetens skäl och omdömen om fall av diskriminering är irrelevanta. Tvärtom. Beträktad som en sort är det inte alls självklart att det är filosofer som besitter expertis om diskriminering. Insamlandet av kunskap om diskriminering som sort är ett empirisk-moraliskt projekt där flera parter – kanske särskilt de parter som ofta *berörs* av diskriminering – har värdefulla och relevanta moraliska hållningar och reflektioner att bidra med.³

Litteratur

- Albertsen, Andreas, Bjørn G. Hallsson, Kasper Lippert-Rasmussen och Viki M. L. Pedersen. 2023. "Does Harm or Disrespect Make Discrimination Wrong? An Experimental Approach". *Philosophical Psychology*, s. 1–26.
- Andersen, Didde B., Søren F. Midtgaard och Viki M. L. Pedersen. 2023. "Er diskriminering på baggrund af reaktionskvalifikationer tilladeligt? Et politisk teoretisk perspektiv informeret af borgernes vurderinger". *Politica* 55, nr 4, s. 333–48.
- Boyd, Richard. 1991. "Realism, Anti-Foundationalism and the Enthusiasm for Natural Kinds". *Philosophical Studies* 61, s. 127–48.
- Eidelson, Benjamin. 2015. *Discrimination and Disrespect*. Oxford: Oxford University Press.
- Fagerberg, Harriet. 2023. "What We Argue about when We Argue about Disease". *Philosophy of Medicine* 4, nr 1, s. 1–20.

3. Jag skulle vilja tacka redaktörerna på *Filosofisk tidskrift* för deras kloka kommentarer samt Ida Bruun Nørregaard för både inspiration och goda synpunkter på artikeln. Forskningen till underlag för artikeln är finansierad av Danmarks Frie Forskningsfond (DNRF144) – jag är även dem tacksam.

- Godman, Marion. 2020. *The Epistemology and Morality of Human Kinds*. Routledge.
- Godman, Marion och Jens H. Tyssedal. Opublicerat. "On Being a Target of Discrimination".
- Haidt, Jonathan. 2012. *The Righteous Mind: Why Good People are Divided by Politics and Religion*. New York: Vintage.
- Hagiwara, Nao, Frederick W. Kron, Mark W. Scerbo och Ginger S. Watson. 2020. "A Call for Grounding Implicit Bias Training in Clinical and Translational Frameworks". *The Lancet* 395, nr 10234, s. 1457–60.
- Hellman, Deborah. 2008. *When Is Discrimination Wrong?* Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Kauppinen, Antti. 2007. "The Rise and Fall of Experimental Philosophy". *Philosophical Explorations* 10, nr 2, s. 95–118.
- Khaitan, Tarunabh. 2015. *A Theory of Discrimination Law*. Oxford: Oxford University Press.
- Kuhn, Thomas S. 2012. *The Structure of Scientific Revolutions*. Fjärde upplagan. Chicago, IL: University of Chicago Press. *De vetenskapliga revolutionernas struktur*, övers. Jim Jakobsson (Stockholm: Thales, 2017).
- Knobe, Joshua, Wesley Buckwalter, Shaun Nichols, Philip Robbins, Hagop Sarkissian och Tamler Sommers. 2012. "Experimental Philosophy". *Annual Review of Psychology* 63, s. 81–99.
- Lippert-Rasmussen, Kasper. 2013. *Born Free and Equal?* Oxford: Oxford University Press.
- Lippert-Rasmussen, Kasper, Søren Serritzlew, Lasse Laustsen, Simone S. Degn och Andreas Albertsen. 2024. "What Is the Folk Concept of Discrimination? Discriminators and Comparators". *Philosophical Psychology*, s. 1–29.
- List, Christian och Laura Valentini. 2016. "The Methodology of Political Theory". I *The Oxford Handbook of Philosophical Methodology*, red. Herman Cappelen, Tamar Gendler och John Hawthorne. Oxford: Oxford University Press.
- Millikan, Ruth G. 1998. "A Common Structure for Concepts of Individuals, Stuffs, and Real Kinds: More Mama, More Milk, and More Mouse". *Behavioral and Brain Sciences* 21, nr 1, s. 55–65.
- Moreau, Sophia. 2020. *Faces of Inequality: A Theory of Wrongful Discrimination*. Oxford: Oxford University Press.
- Moreau, Sophia. 2010. "What is Discrimination?". *Philosophy and Public Affairs* 38, nr 2, s. 143–79.
- Nørregaard, Ida B. Opublicerat A. "When Do People Accept Discrimination? An Experimental Assessment of the Persuasiveness of Statistics".
- Nørregaard, Ida B. Opublicerat B. "The Moral Foundations of Discrimination: How Conservative Values Persuade and Liberal Values may Polarize".
- Papineau, David. "Naturalism". I *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2023 Edition), red. Edward N. Zalta och Uri Nodelman, <https://plato.stanford.edu/archives/fall2023/entries/naturalism/>.
- Patten, Alan. 2011. "Rethinking Culture: The Social Lineage Account". *American Political Science Review* 105, nr 4, s. 735–49.

- Sangiovanni, Andrea. 2023. *Solidarity: Nature, Grounds, and Value: Andrea Sangiovanni in Dialogue*. Manchester: Manchester University Press.
- Scanlon, Thomas M. 2008. *Moral Dimensions: Permissibility, Meaning, Blame*. Harvard University Press.
- Schaeffer, Merlin, Krzysztof Krakowski och Asmus L. Olsen. 2023. "Correcting Misperceptions About Ethno-racial Discrimination: The Limits of Evidence-based Awareness Raising to Promote Support for Equal-treatment Policies." SocArXiv (November 18, 2023), DOI:10.31235/osf.io/begpf.
- Slavny, Adam och Tom Parr. 2015. "Harmless Discrimination". *Legal Theory* 21, nr 2, s. 100–114. (Sidhänvisningar i texten avser manus tillgängligt i pdf-form: <https://repository.essex.ac.uk/15567/1/Harmless%20Discrimination.pdf>)
- Strolovitch, Dara Z. 1998. "Playing Favorites: Public Attitudes toward Race-and Gender-Targeted Anti-Discrimination Policy". *NWSA Journal* 10, nr 3, s. 27–53.
- Thomsen, Frej K. 2013. "But Some Groups Are More Equal Than Others: A Critical Review of the Group-Criterion in the Concept of Discrimination." *Social Theory and Practice* 39, nr 1, s. 120–46.
- Thomsen, Frej K. 2022. "No Disrespect – But That Account Does Not Explain What Is Morally Bad about Discrimination". *Journal of Ethics & Social Philosophy* 23, nr 3, s. 420–47.
- Ziller, Conrad och Marc Helbling. 2019. "Antidiscrimination Laws, Policy Knowledge and Political Support". *British Journal of Political Science* 49, nr 3, s. 1027–44.